

Yttrande över "Förslag till förordning om bidrag för energieffektivisering i småhus"

Boverkets ställningstagande

Boverket tillstyrker, under förutsättning att nedanstående synpunkter beaktas, Klimat- och näringslivsdepartementets remiss av "Förslag till förordning om bidrag för energieffektivisering i småhus".

Boverkets synpunkter

Sammanfattning

Förordningen föreslås träda i kraft den 15 juni 2023. Utformningen av förordningen och därtill hörande bidragshantering medför ett större arbete för Boverket med såväl framtagande av föreskrifter som en mer komplex e-tjänst och ansökningsformulär. Om föreskrifter ska meddelas måste detta ske med hänsyn till de krav som uppställs enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredningar vid regelgivning, såsom framtagande av konsekvensutredning och remissutskick. Det är emellertid först när förordningen är beslutad som Boverket kan skicka ut föreskrifterna på remiss och fastställa formulär. Med hänsyn till att det är en förhållandevis kort tid mellan beräknat datum för beslut av förordningen och dess ikraftträdande har Boverket inte möjlighet att anta sina föreskrifter till det att förordningen träder i kraft. Mot bakgrund härav bör datum för ikraftträdande flyttas fram.

I förslaget på förordning krävs att sökanden ska utföra mycket komplicerade beräkningar för att påvisa att småhuset uppfyller förordningens krav. För att ansökningsförfarandet ska fungera i praktiken föreslår Boverket flera förenklingar, bland annat avseende definitionen av el- och gasuppvärmning i 2 §, kravet på fjärrvärmeanslutning i 7 § samt kravet på klimatskärmsåtgärder i 11 §. Boverket föreslår även ytterligare definitioner som behövs för att bedöma om kraven är uppfyllda. Om dessa förenklingar införs i förordningen kvarstår, så

som Boverket bedömer det, inte behovet att meddela föreskrifter i samband med förordningens ikraftträdande.

Boverket lämnar följande synpunkter.

2 §

Boverket föreslår en alternativ definition av el- och gasuppvärmning, baserad på den uppvärmningsteknik som finns installerad i småhuset, för att enklare kunna avgöra om ett småhus ska räknas som el- eller gasuppvärmt. Boverket föreslår följande definition.

”Med eluppvärmning avses i denna förordning: värmesystem där rumsvärme tillförs genom direktverkande el och/eller ett vattenburet distributionssystem som värms upp av el, och tappvarmvatten värms upp av el. Värme får även tillföras från trivseledning, motsvarande mindre än 1 m³ ved (2500 kWh) per år, och från energi som alstras av sol eller vind på byggnaden eller dess tomt

Med gasuppvärmning avses i denna förordning: värmesystem där rumsvärme tillförs genom ett vattenburet distributionssystem som värms upp av gasförbränning, och där tappvarmvatten värms upp av gasförbränning. Värme får även tillföras från trivseledning, motsvarande mindre än 1 m³ ved (2500 kWh) per år, och från energi som alstras av sol eller vind på byggnaden eller dess tomt

Bidrag får ges till småhus med luft-luftvärmepumpar äldre än 10 år, men inte till småhus med annan värmepumpsteknik.”

Definitionen ovan skulle fånga upp något färre småhus än förslaget. De småhus som skulle exkluderas bedöms dock använda en lägre andel el- och/eller gas för att försörja sitt värmebehov. Själva definitionen blir längre, men bedömningen av vilka småhus som inkluderas blir i gengäld enklare.

Ett alternativ till att ändra definitionen av el- och gasuppvärmning i förordningen är att Boverket ges bemyndigande att närmare specificera definitionen av eluppvärmning och gasuppvärmning i föreskrifter.

Ett tredje alternativ är att behålla nuvarande definition av el- och gasuppvärmning, men ge Boverket bemyndigande att närmare specificera metoder för att bedöma om småhusen räknas som el- respektive gasuppvärmda. Boverket skulle i föreskrifter kunna specificera uppvärmningsteknik som gör att småhusen automatiskt räknas som el- respektive gasuppvärmda, enligt föreslagen definition ovan. Det skulle minimera antalet fall när beräkningar behövs för att avgöra om småhuset räknas som el- eller gasuppvärmt. I de fall beräkningar behövs skulle krav kunna ställas på att en energiexpert utföra dessa, för att säkerställa acceptabla felmarginaler.

Boverket förespråkar det första eller andra alternativet, eftersom det skulle förenkla processerna för ansökan och handläggning.

Beräkningen av småhusets värmebehov, som finns i förordningsförslaget, skulle innehålla stora osäkerheter på grund av praktiska begränsningar i tillgång på energidata. Dessa beräkningar skulle bli komplicerade och betungande både för den enskilde och för handläggaren av bidraget. Detta kan hämma antalet sökande. Sökande kan också behöva anlita en energiexpert för att göra de komplicerade beräkningar som krävs i ansökan, vilket skulle innebära en kostnad för den enskilde.

Förordningsförslaget saknar dessutom en del nödvändiga definitioner för att beräkningen ska kunna utföras. Eluppvärmning och gasuppvärmning definieras i förordningen som värmesystem där behovet för rumsuppvärmning och tappvarmvatten till minst 50 procent försörjs av el respektive gas. Det saknas dock definitioner av begreppen ”behov” och ”försörjs av” och det framgår inte vilka energimängder orden syftar på.

Det är oklart om ”försörjs av” syftar på köpt energi enligt BBR eller någon annan energimängd. BBR ställer endast krav på ”energianvändning” - med systemgränsen ”levererad (köpt) energi”. Det finns inte någon vedertagen definition av ”(energi)behovet”. Även om paragrafen förtydligas på dessa punkter krävs dock komplicerade beräkningar för att bedöma om ett småhus räknas som el- eller gasuppvärmt enligt förordningen.

6–9 §§ samt rubrik Bidrag till konvertering

Boverket föreslår att de åtgärder som listas i 6–9 §§ benämns värmesystemsåtgärder. Detta motsvarar klimatskärmsåtgärder i 11 §.

Konvertering används oftast för att beskriva ett byte från direktverkande el till ett vattenburet värmedistributionssystem. Det är ovanligt att beskriva andra typer av förändringar av husets värmesystem som just en konvertering.

Boverket anser att det bör förtydligas om sökanden i en ansökan om bidrag kan kombinera de olika åtgärder som listas i 6–9 §§, exempelvis konvertering till bergvärmepump i 8 §1 och anordning för uppvärmning med biobränsle i 9 §.

7 §

Boverket föreslår att kravet på att fjärrvärme kommer att svara för större delen av det beräknade årliga värmebehovet för rumsuppvärmning tas bort, i linje med åtgärderna i 8 och 9 §§. Antalet småhus som installerar fjärrvärme endast för att försörja en mindre del (<50 %) av uppvärmningsbehovet bedöms vara få och det skulle betydligt förenkla processen för ansökan och handläggning att ta bort kravet.

Enligt förordningsförslaget behövs liknande beräkningar som i 2 § för att bedöma om ett småhus har uppnått kravet efter åtgärden. Förordningsförslaget saknar nödvändiga definitioner för att bedöma om detta krav är uppfyllt, exempelvis bör ”större delen” specificeras till en procentsats och ”värmehövet” och dess systemgräns definieras. Eftersom beräkningar inte alltid är den bästa grunden att göra bedömning på föreslås att ordet ”beräknade” stryks. Även om

paragrafen förtydligas på dessa punkter krävs dock komplicerade beräkningar för att bedöma om ett småhus har uppnått kravet.

Kravet att allt tappvarmvatten ska värmas av fjärrvärme kan kvarstå eftersom det inte kräver någon beräkning.

8 §

I 8 § har frånluftvärmepumpar skrivits ihop med luft/vattenvärmepumpar. Det bör framgå att det är två olika värmepumpstyper, till exempel en styrbar frånlufts-, luft/vatten-, berg-, sjö- eller jordvärmepump.

11 §

Boverket föreslår att kravet om ett minskat energibehov ersätts av en uttömmande uppräkningslista av alla bidragsberättigade klimatskärmsåtgärder, förslagsvis *”med klimatskärmsåtgärder avses i denna förordning: tilläggsisolering av klimatskärmen, byte av fönster och/eller dörrar, tilläggsglasrutor till befintliga fönster och/eller dörrar.”* En bedömning av hur mycket en åtgärd minskat energibehovet kan då undvikas.

Alternativt kan kravet på minskat energibehov i 11 § första stycket tas bort och Boverket ges bemyndigande att närmare specificera definitionen av klimatskärmsåtgärder i Boverkets föreskrifter i stället.

Ett tredje alternativ är att omformulera kravet till icke försumbart minskade värmeförluster och att ge Boverket bemyndigande att närmare specificera metoder för att bedöma om klimatskärmsåtgärden leder till detta.

I 11 § ställs krav på att klimatskärmsåtgärderna ska leda till ett minskat energibehov. Klimatskärmsåtgärderna leder till ett minskat energibehov genom minskade värmeförluster genom klimatskärmen. För ökad tydlighet bör kravet specificeras till ”minskade värmeförluster” i stället för ”ett minskat energibehov”. För att kravet ska gå att bedöma behövs dock en närmare specifikation av hur mycket värmeförlusterna måste minska. Även om paragrafen förtydligas på dessa punkter skulle det krävas komplicerade beräkningar och/eller mätningar av klimatskalets värmeförluster för att bedöma om kravet är uppfyllt. Därför föreslår Boverket att kravet om ett minskat energibehov ersätts av en uttömmande uppräkningslista av alla bidragsberättigade klimatskärmsåtgärder

11 § andra stycket första meningen kan tolkas som att även småhus som har konverterats efter den 8 november 2022 utan att få bidrag för det (till exempel för att konverteringen inte passar in i de alternativ som finns i förordningen eller för att materialet beställdes innan den 8 november) är berättigade till bidrag för klimatskärmsåtgärder. Om endast de småhus som konverterats med bidrag avses bör detta förtydligas.

Synpunkter på promemorian

På sidan 2 i promemorian, avsnitt 1.2, saknas anordning för uppvärmning med biobränsle i uppräkningslistan av bidragsberättigade åtgärder i förslaget. Det saknas

även i uppräknigen på sidan 4 under rubriken "Krav på den som utför energieffektiviseringsåtgärderna".

På sidan 2 i promemorian, under "Skälen till förslaget", används begreppet direktverkande el på ett sätt som inte stämmer överens med dess tekniska betydelse. I fotnoten på sida 2 definieras direktverkande el som "småhus som huvudsakligen värms med el". Den korrekta betydelsen i detta sammanhang bör vara "småhus där rumsvärme tillförs genom direktverkande el". "Direktverkande" betyder precis som det låter att el används direkt för att värma upp huset, utan att värmen transporteras via en värmebärare i ett centralt distributionsystem, som till exempel ett vattenburet radiatorsystem. Direktverkande el kan vara till exempel elradiatorer, elslingor i golvet eller en el-patron som värmer upp ventilationsluften. I kategorin "småhus som huvudsakligen värms med el" inkluderas både småhus med direktverkande el och eluppvärmda centrala distributionssystem (till exempel vattenburna system).

På sida 4 tredje stycket i promemorian nämns det stöd som introducerades 2005 "Förordning (2005:1255) om stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus". Detta stöd vände sig enbart till bostäder med direktverkande el, inte till byggnader där "värmebehovet huvudsakligen försörjdes med el".

I detta ärende har generaldirektör Anders Sjelvgren beslutat och signerat beslutet elektroniskt. Föredragande har varit jurist Greta Lenhoff. I den slutliga handläggningen har också rättschef Yvonne Svensson, enhetschef Per Lindkvist, jurist Catarina Tillrooth och energiingenjör Ingrid Allard Stolterman deltagit.

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Greta Lenhoff
jurist

Kopia till:
sandra.lennander@regeringskansliet.se
petter.troedsson@regeringskansliet.se